

Naammagittaalliuteqarsinnaaneq

MEEQQAT INUUSUTTULLU ISUMAAT PILLUGIT MISISSUINEQ

Aasiaat aamma Kangaatsiaq

17. novembari - 30. novembari 2018

Meeqqat Pisinnaatitaaffiik Sullissivik

Saqqummersitsisoq MIO, 2019

Allattoq Sofie Abelsen, MIO

Nutserisoq Athena Mathæussen

Iliqqaaasoq Nuisi grafik

ISBN 978-87-999111-4-1

IMAI

ILISARITITSINEQ 4

MEEQQAT INUUSUTTULLU NAAMMAGITTAALLIUTEQARSINNAANERAT .. 6

**MEEQQAT INUUSUTTULLU NAAMMAGITTAALLIUTEQARSINNAANERAT
PILLUGU INUUSUTTUT ILISIMASAAT** 8

Apeqquutit akissutillu: 9

1. Suut naammagittaalliutigisinnaavigit? 9

2. Naammagittaalliorniartut kimut/sumut saaffiginnissinnaavit? . . . 11

3. Qanoq naammagittaalliortoqartarpa? 11

4. Kina naammagittaalliuteqarsinnaava? 12

5. Naammagittaalliuteqaruit qanoq pisoqassava? 12

**PAASISSUTISSANIK PISSARSINEQ
PILLUGU INUUSUTTUT SIUNNERSUUTAAT** 13

Meeqqat inuusuttullu naammagittaalliuteqassagunik
qanoq pitsaanerussava? 15

EQIKKAANEQ 16

Pulaarnermi takusat maluginiarnarnerpaat pingasut takutippaat. . . . 16

Inuusuttut ilisimasatik pillugit akissutaasa takutippaat. 16

Inuusuttut siunnersuutaat pillugit akissutaasa takutippaat 17

ILISARITITSINEQ

2018-imi Kalaallit Nunaanni Meeqqat Pisinnaatitaaffiit Sullissivik (MIO) meeqqat inuusuttullu isumaat pillugit misissuivimmik pilersit-sinikuvoq, politikikkut suliit assigiingitsut inuusuttut isumaan-nik ersersitsisussanik ammaassinerusussamik. Taanna Meeqqat pillugit Isumaqatigiisummi artikelinit marlunnit aallaaveqarpoq; artikel 3 aalajangiinermi meeqqap soqutigisaanik qulakkeerin-nissamik tunngasoq, aamma artikel 12 nammineq isummat oqaatigisinnaaneranut pisinnaatitaaffimmut, kiisalu meeqqap tu-sarnaarneqarnissamat paasineqarnissamullu pisinnaatitaaffianut tunngasoq.

**Artikeli 3-imi aamma
artikeli 12-imi allassima-
sut isumaqanngillat meeqqat
inuusuttullu inersimasunut
naalagaassasut. Isumaqarpoq
meeqqat inuusuttullu aalajangi-
nervi pisunilu namminerminnut
tunngasuni peqataatinne-
qartassasut.**

MIO-p misilltagaraa, meeqqat suliani, angerlarsimaffimmi aamma politikikkut meeqqanut tunngasuni pitsaasumik suleqataalluarta-tut, namminnermi pisariaqartitatik kiisalu Kalaallit Nunaanni ullumi meeraaneq ilisimasaqarfigineraavaat.

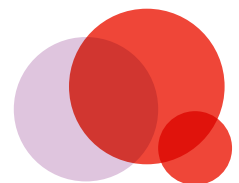
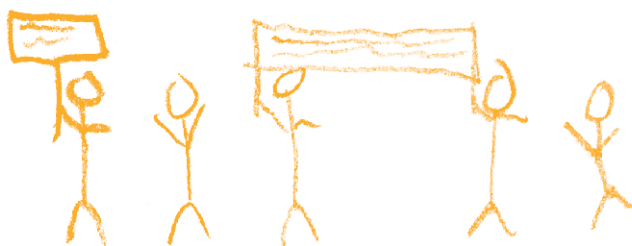
MIO-p tunngaviummik isumaraa, meeqqat inuusuttullu naapertuil-luannigsumik imaluunniit eqqunngitsumik pineqartutut misigunik iliuseqarnissamat periarfissaqassasut. Taamaattumik MIO-p Ka-ngaatsiami aturfimmi aamma Aasianni Gammeqarfimmi atuartut angajullit november 2018-imi pulaarpaat. Pulaarnermi siunertaa-voq meeqqat naammagittaalliuteqarsinnaanerannut atuartut oqa-luttuunnissaat, kiisalu naammagittaalliuteqarsinnaanermut atuartut ilisimasaannik kiisalu siunnersuutaannik kvantitativimik misissuineq.

Angalanermi katillugit klassit qulingiluat, tassa atuartut 11-iniit 17-inik ukiullit 138-iusut paasissutissanik katersiffiupput. Taamaattu-mik nalunaarusiami matumani meeqqat inuusuttullu isumaat pillu-git misissuinermi siullermi atuartut akissutaat kiisalu MIO-p misis-suinermi maluginiagai ukkatarineqarput.

MIO 7. klassiniit 10. klassinut, specialklassimut, FA-klassimut kiisalu Kangaatsiap aturfiani aamma Aasianni Gammeqarfiup atu-urfiani akisussaasunut qujarusuppoq, sivikitsup iluani kalerriinermi MIO pulaarsinnaammat.

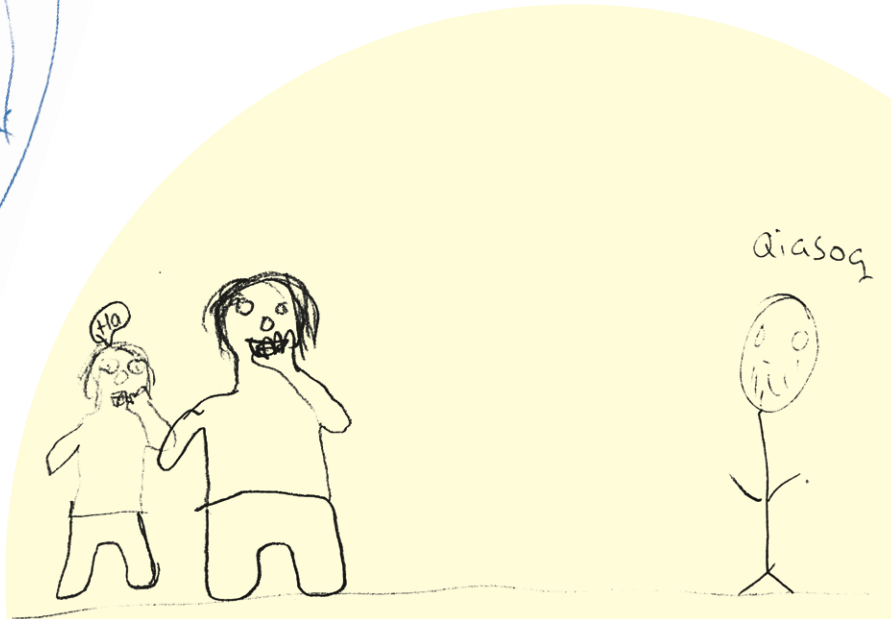
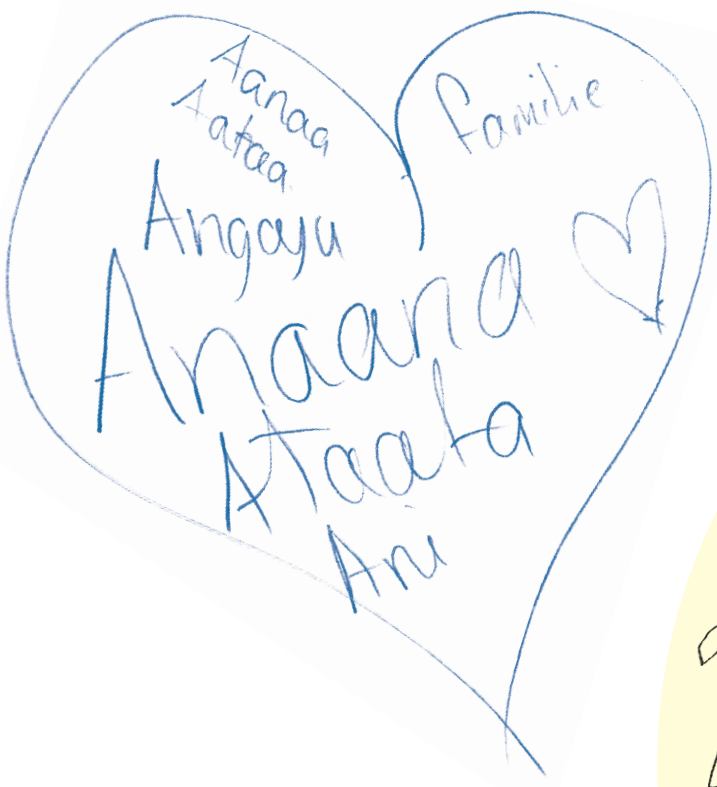
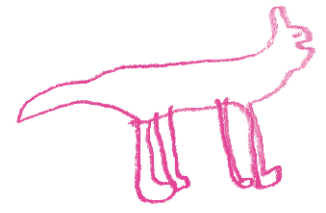
Meeqqat naammagittaalliuteqarsinnaanerit meeqqanut inuusut-tunullu artornarsinnaavoq, naammagittaallioriaatsit amerlanerpaat, meeqqap naammagittaalliutaat inersimasuniit iliuseqarfigineqar-nissaat apeqquataasarmata. Sammisag aamma artornarsinnaavoq, naammagittaalliut namminermini meeqqamut misigissutsitigut annertuumik imaqarsinnaammat, pingaartumik meeqqanut inuu-suttunullu, angerlarsimaffimmi pitsaanerpaamik atugassaqaq-angitsunut. Sammisalli ingerlanerani Kangaatsiap aturfiani aamma Gammeqarfiup aturfiani atuartut meeqqat inuusuttullu isumaat misissuinermi ammasumik peqataasimapput, tamannalu nalunaa-rusiamut matumunnga annertuumik allanngueqataavoq.

Naammagittaalliortut

Anaanannut nuukkusuppunga iluamik
 paasisinnaangilara sooq ataatanni
 taamak inuunerlunga ilaannikkut
 eqqarsalertarpunga "inuuneruna suna?"
 ilaannikkut tarniinnaallunga
 misigilertarpunga soorlu tarneq
 takuneqarsinnaangitsoq imminut
 piitsutut isigikatappunga tassalu
 socialiniik anaanannut nooqqusaanata.
 Taamanikkut pisimasut anaananni
 puujortuusiinnarpakka tujormikatappunga
 uangalu matoqqasuungaarama
 akueriinnartarpara inuuneq
 taamaattuumat. Soorunami
 nuannaartaraluaqaanga kisiannili
 Naalliukataqaanga... toqqissisimallunga
 angerlarsimasinnaangilanga
 nuannaartaraluaqaanga but I have a
 mask...

Niviarsiaraq 13 år

MEEQQAT INUUSUTTULLU NAAMMAGITTAALLIUTEQARSINNAANERAT

Inuit tamarmik pitsaasumik isumaqarluartumik, namminneq pisariaqartitaminnut tulluarsakkamik inuunissamut pisinnaatitaaffeqarput. Pisinnaatitaaffik tamanna minnerunngitsumik inuiaqatigiinni, naammaginangitsumik imaluunniit eqqunngitsumik pineqarnermut iliuseqarsinnaanngitsunut imaluunniit naammagittaalliuteqarsinnaanngitsunut aamma atuuppoq. Meeqqat inuusuttullu inuiaqatigiinni qajannartumik inissisimapput, angerlarsimaffiup luani imaluunniit politikikkut pisuni aalajangiinerni iliuseqarnernilu isumaat tusaaneqanngitsuukulallutik imaluunniit saneqqutaarineqakkajullutik. Politikikkut aalajangiinerit arlalitsigut meeqqat inuusuttullu inuunerannut sunniuteqartarput, ilaatigut apeqqutit toqqaannartumik inuunerannut tunngasut pineqartillugit, aammali apeqqutini inuiaqatigiinni naliginnaasumik sinaakkusiisut pineqartillugit.

Inuiaqatigiit akisussaaffigaat inuiaqatigiinni qajannartutut inissimasut kiisalu taakku isumassortaata sutigut tamatigut ilisimaarisallugit tapersersussallugillu. Taamaattumik Meeqqat tapersersorneqarnissaannut Inatsisartut inatsisaat nr. 20, 26. juni 2017-itut ittunik inatsiseqarpoq, tassanilu ilaatigut § 15-imi aamma § 16-imi allassimavoq, innuttaasoq aamma sulisoq ulluinnarni meeqqanik inuusuttunillu sullissisoq kinaluunniit pisussaataasoq kommunimut nalunaaruteqassalluni, pasitsaassaqaqaruni meeraq atugarliortoq imaluunniit peqqissusaa ineriartorneralu qularnartoqartikkuniuk. Meeqqat inuusuttullu tapersersorneqarnissaannut inatsimittaaq allassimavoq, aalajangiinerit meeqqamut inuusuttunullu pitsaanerpaq tunngavigalugu aalajangerneqartassasut, kiisalu meeqqap inuusuttulluunniit ukiui perungassusaalu eqqarsaatigalugit meeqqap inuusuttullu namminneq isummernerit tusarniarneqassasut. Tamanna ilaatigut meeqqap inuusuttulluunniit soqutigisai qulakkeerniarlugit Meeqqat pillugit Isumaqatigiisummi artikeli 3-mi nassuiarneqarpoq: *aalajangiinerni inuiaqatigiit meeqqamut pitsaanerpaq qulakkiissavaat. Naalagaaffik pisussaataavoq malitarsassanik immikkut ittunik atulersitsissalluni, meeqqamik illersuisunik kiisalu meeqqap atugarissaameranut pisariaqartunik.* Allatut oqaatigalugu innuttaasut kiisalu suliffeqarfiit tamarmik meeqqat inuusuttullu tapersersornissaannut ikiutissapput, meeqqap inuusuttullu ikiorneqarnissamut apeqquteqarsimanera imaluunniit apeqquteqarsimannginnera apeqqutaatinnagu.

Aammali pisariaqartumik piumasaqaataavoq, Meeqqat pillugit Isumaqatigiisummi artikeli 12 tunngavigalugu, meeqqap inuusuttullu isummaminik oqaaseqarnissamut pisinnaatitaaffianik, kiisalu meeqqap inuusuttulluunniit ukiuinut perungassusaanullu tulluurtumik meeqqap inuusuttullu tusaaneqarnissamut paasineqarnissamullu pisinnaatitaaffianik oqaaseqartumik meeqqat inuusuttullu naammagittaalliorfigisinnaasaannik sunniuteqarluartunik meeqqanut inuusuttunullu tulluurtunik peqarnissaa.

**Kalaallit Nunaanni
meeqqat inuusuttullu siunnersorneqarnissamut periarfissaqarput Tusaanngamut 801180-imut sianernikkut imaluunniit 1899-imut sms-ernikkut, ulluinnarni 09.00-imit 22.00-imut weekendinilu 16.00-imit 04.00-imut ammasartumut.
Kikkulluunniit Tusaanngamut siunnersorneqarnissamik ujartuisinnaapput.**

Kalaallit Nunaanni innuttaasut kommunimi isumaginninnikkut suliat piusut pillugit naammagittaalliuteqarsinnaatitaapput Isumaginninnikkut Maalaaruteqarnermi Aalajangiisartunut, taakku naammagittaalliutinik suliaqarsinnaapput, kommunip aalajangiinerata kingornatigut sapaatit akunnerilli 6-it qaangiutsinnagit imaluunniit kommunip naammagittaalliuteqarnissamut ilitsersuussinera eqqunngippat piffissamik killiligaanngitsumik. Innuttaasup kommunimi aamma Isumaginninnikkut Maalaaruteqarnermi Aalajangiisartuni naammagittaalliorfissamut periarfissani atorsimappagit, Ombudsmandimut imaluunniit Kalaallit Nunaanni politikerinut aamma naammagittaalliuteqarnissamut periarfissaqarpoq.

Angajoggaakka najunnginnakkitt
anaananniikkama. massakkut

Ombudsmandip kommunip aalajangigaanik, meeqqat inuusuttullu naammagintartingisaanik ikiuisinnaavoq imaluunniit sulianik ingerlanngitsunik tapersersuilluni.

Naammagittaalliornissamulli periarfissat taakku meeqqap inuusuttullu isaanit amerlasoorujussuannortarput, taakkunanilu tamani inersimasup iliuseqarnissaa pisariaqartinneqalertarluni suliaq imaluunniit suliat ingerlassappata.

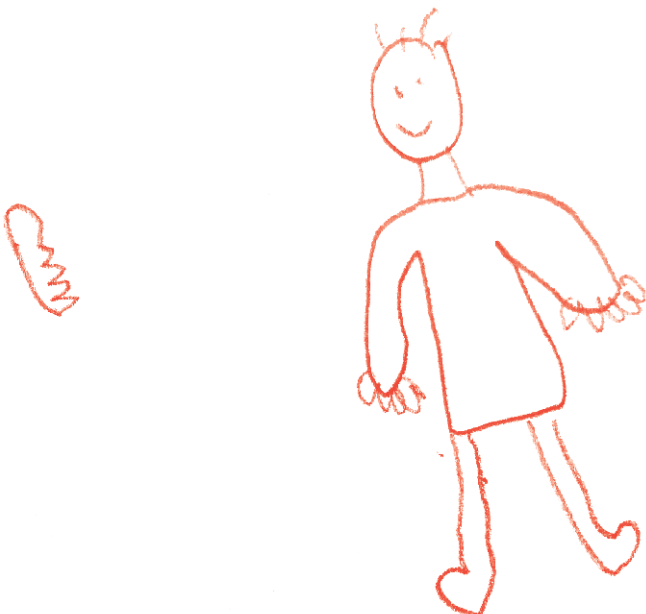
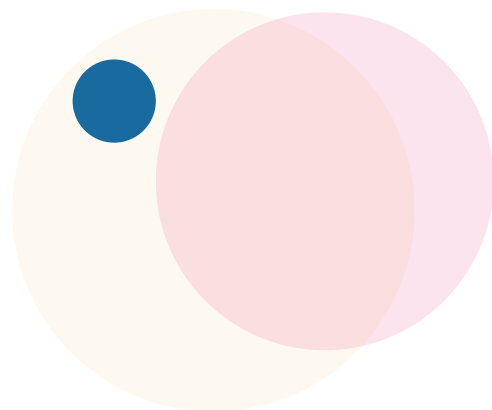
**Perorsaariaaseq soorlu:
meeqqat perorsarluarneqanngitsut
aanngajaarniutitut saannissaat
qaninnerusarput. Iluamilli perorsakkat
aanngajaarniutitut
angasinnerujuusarlutik.**

Niviarsiaaraq 15 år

**Meeqqat taper-
sersorneqarnissaannut
inatsimmi § 44-mi allassima-
voq, kommunimi meeqqamut suli-
amut imaluunniit sulianut atatillugu
meeraq meeqqamut illersuisumik
tapersersorneqarnissamut kommunip
neqeroorfignissaga. Meeqqamut iller-
suisoq meeqqap pisinnaatitaaffii
qulakkiissavai, kiisalu meeqqap
tusarneqarnissaa qulakkiis-
sallugu.**

**tusarnaarneqanngittutut misigilluni
toqqissisimanangilaq.**

Niviarsiaaraq 14 år

MEEQQAT INUUSUTTULLU NAAMMAGITTAALLIUTEQARSINNAANERAT PILLUGU INUUSSUTTUT ILISIMASAAT

Meeqqat inuusuttullu naammagittaalliteqarsinnaanerit pillugu misissuinermit immikkoortumi siullermit siunertaavoq paasiniassallugu, sammisat ilungersunartut pineqartillugit atuartut angajullit, naammagittaalliteqarsinnaanermut periarfissatik qanoq ilisimaaritigineraat. Maluginiarnarpoq, inuusuttut ajornartorsiutimi qanoq ilungersunartigineranik nalliiarnerat, ajornartorsiutit meeqqat inuusuttullu allat ajornartorsiutaannut sanillersuunnerisigut. Assersuutigalugu atuartut ilaasa apeqqutigaat, pimmatigininneq imaluunniit atuarsiup oqoqarnera naammagittaallitigissallugit tunngavissaqarnersut, meeqqat inuusuttullu allat pingitsaalisaneq imaluunniit angerlarsimaffimmi nakuuserfigitinneq misigippassuk. Atuartut apeqqutigaat, suut ima ilungersunartiginersut, apeqqutinut akisassanut allasallugit, tamatumalu paasinarsisippaa, amerlasuut ikiortissarsiorneq ajortut allat pisariaqartitaat eqqarsaatigalugit.

**Misigaanga kukkusuusoq, aammali
eqqortuulluni... Eqqarsarpunga
taamaaliornissannut iluaqutaasinnaasoq.
Kisiannili misigalunga ima
artorsartiginanga taamaaliornissannut.
Imminut qularikulavallaartarama.**

Niviarsiaaraq 14år

Maluginiakkat aapparaat, atuartut tupaallannartumik amerlasuut pingaartumik 8. aamma 9. klassini atuartut aallaqqaammuk isumatik imaluunniit misiginikuusatik allaqqaarmassuk, kingornalu allatit allannortillugit ilinniartitsisup imaluunniit sanilimi allataannut assingulersillugit. Allatit allannortitit ataasiakkaat sulit atuarneqarsinnaasut (nungutivinneqanngitsut), takutippaat, ilisimagaat, takornartamut suut oqaloqatigiissutiginnissaat akuerisassaansut aamma akuerisassaanniggnersut, akuerisassaanniggnitsullu akuerisanit taarserneqarnissaat.

Maluginiagaq kingulleq tassaavoq, atuatigitiit sakkortuumik qanittumillu ataatiginnert, tassani pingaartumik inuusuttunik nuannarineqarlartunik ilaarsisarneq annertuumik ersarilluni. Anitsiarfinni kiisalu apeqqutinik akisassanik allattuinerup nalaani atuarfinni marluusuni niviarsiaqqat minnerusumik 2-3-nik inuttaqartuni eqimattaniippat, nukappiaqqat eqimattani annerusuni, 4-6-inik nukappiaqqanik peqataasoqartuni katersuussimallutik.

**Siornatingut qinngasaartinneq
ajorniikuuvunga nuannersut misingillungit
amerlanerupput siornatingut.
Misingisat sakkortuut misiginikuuakka
artornartut Qinngasaatinneq
nakkasangaaneq illaruatingisaanerlu.**

Niviarsiaaraq 13 år

Suiaassuseq: Niviarsiaaraq Nukappiaraq

Ukiut: 13

Naammagittaalliorneq pillugu apeqqutit siulliit

Suut Naammagittaallitigisinnaavigit?
atuarfimmi meeqqat atassinningsi ppalkarangeunik.

Suut naameq soorlu assilisaortillula meeqqat ilisimasaat.

Suiaassuseq: Niviarsiaaraq Nukappiaraq

Ukiut: 13år

Naammagittaalliorneq pillugu apeqqutit siulliit

Suut Naammagittaallitigisinnaavigit?
Soorlu meeqat atorneqarnera.

APEQQUTIT AKISSUTILLU

1. Suut naammagittaalliutigisinnaavigit?

Apeqqut siulleq, inuusuttut ilisimasaannut tunngassutilik tas-saavoq, inuusuttut suut pillugit naammagittaalliuteqarsinnaanersut. Akissutaasa takutippaat, amerlanerpaat nalunngikkaat, pisut artornartut artornannginnerusullu pillugit naammagittaalliortoqarsinnaasoq. Aammali akissutaasa ersersippaat, inuusuttut Meeqqat pillugit lsumaqaatigiisummi artikelit sammisallu namminneerlutik qaqilertugaasa akornanni ataqatigiinnerisa takunissaa ajornaku-soortikkaat. Inuusuttut akissutaat ulluinnarni atuarfimmi avataanilu pisunut iliutsinullu tunngapput, pissutsilli assersuutigineqartut Meeqqat pillugit lsumaqaatigiisummi artikelinut, pisunut assersuutitut allataannut tulluurtumik ataqatigiissinneqanngillat.

Ersarippoq, inuusuttut Meeqqat pillugit lsumaqaatigiisummi artikelit, inuiaqatigiinni eqqartukulaneqartut paasisimasaqarfigigaat, ki-siannili artikelit sinneri kiisalu artikelit kikkunntut allataanersut paasiuminaatsikkaat.

Assersuutigalugu Kalaallit Nunaanni inuunermi ajornartorsiutit ersarittut kingunerigaat, artikeli 19 *sumiginnagaanermut illersugaanis-saq* pillugu, artikeli 33 *aanngajaamiutinik atomerluisuuneq* pillugu aamma artikeli 34 *kinguaassiuutigut atomerluineq* pillugit oqallin-nerni nutaarsiassaqartitsivinnilu initoorujussuuneri. Inuusuttorpas-suit takusimavaat, atonerluineq imaluunniit inuup killissaanik qaa-angiinerit inummut qanoq sunniuteqarsinnaanersut, taamaattumillu taakkununga ersarippoq sooq artikelit allagaasimanersut. Ersarip-porli, assersuutigalugu artikeli 12-ip *meeqqap isummaminik annis-sinnaanermut kiisalu pisuni meeqqamut tunngassuteqartuni tama-ni tusameqarnissamut pisinnaatitaaffianut* tunngasup tunngaviler-suutigisaa inuusuttut takorlooruminaatsikkaat, inersimasut aala-jangiineri imaluunniit isumaat pingaarnerutinneqartuarnerat pillugu.

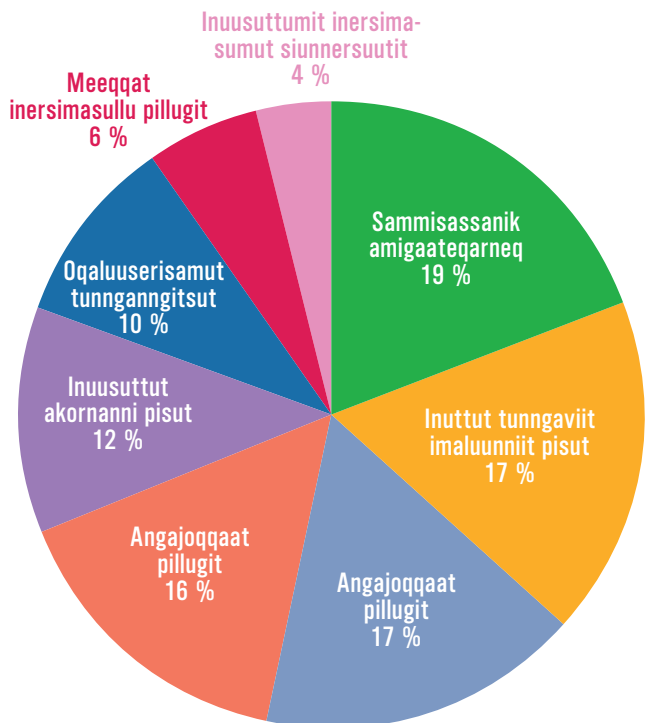
Meeqqat pillugit lsumaqaatigiisummi artikelit isumaasa qularutigi-neqarnerat aamma inersimasut akornanni nassaassaavoq, taakku aamma artikelinik paatsuuisinnaallutillu ilisimanneginnissinnaapput.

**Angutininik Naapitileraangama tingutileruma
piareereertarpunga pissutingalugu angutit
ersinarnermut taavalu soorlu
tingutilissalluni**

Niviarsiaraq 13 ár

Meeqqat pillugit lsumaqaatigiisummi artikelit atuaruminaassinnaapput, inersimasunut allagaagamik kiisalu inuiaqatigiit akissusaaffiinut imaluunniit politikkikkut suleriutsinut innersuusimmata. Taamaappoq massa artikelit piviusumik innuttaasunut tamanut, matuma ataani politikkikkut sinaakutissatut siunerta-rineqarluartut.

Atuurtuni 138-ini 90-it akissuteqarfigaat, inuusuttut suut naammagittaalliutigisinnaaneraat. Akissuteqaatini immikkoortut tulluuttut akissuteqarfigaat,

Diagrammimi takuneqarsinnaasut inuusuttut amerlanerpaartaat **sammissassanik amigaateqarnek** apeqqutini akisassani naammagittaalliutigineqarsinnaasutut allassimavaat, taakku erseqqis-sarpaat timersuutinik, nipilersornikkut sammissassanik, kiisalu

inuusuttut ornittagaannik tulluarsagaanerusunik amigaateqarner-nik. **Inuttut tunngaviit imaluunniit pisut** misigissutsinut, inuusuttut naammagittaallioraangamik misigisartagaannut tunngapput, naammagittaalliornerminni pisut imaluunniit inuttut unamilligassat, assersuutigalugu illoqarfimmik allamik maqaasi-saqarneq qanoq inuttut iliuuseqarfigissanerlugit isumassarsiaat. **Angajoqqaat pillugit** immikkoortoq angajoqqaanik maqaasi-saqarnermut, angerlarsimaffimmi toqqissisimanernmik maqaasi-saqarnermut imaluunniit angajoqqaat ajornartorsiutaat inuusut-tunut sunnuteqarsinnaasunut, soorlu imernermut, oqaannernut kiisalu aanngajaarniutinik atuinermut tunngavoq. **Atuarfik pillugu** immikkoortoq, atuarfimmi oqoqarnerata kiisalu ilinniartitsisunik amigaateqarnerup kingunerisaanut tunngavoq. **Inuusuttut akor-nanni pisut** inuusuttut akornanni pimmatiginninnermut ingussi-nermullu tunngavoq. **Meeqqat inersimasullu pillugit** naamma-gittaalliutigisinnaasat assersuutaapput, inersimasunut aamma meeqqanut sammiveqarsinnaasut, soorlu inuup killissaanik qaa-ngiinnermut imaluunniit immikkoortitsinnermut. Akissuteqarnissamut immikkoortoq kingulleq **Inuusuttumit inersimasumut siunner-suutit** niviarsiaqqanit 4-nit allagaavoq, inersimasunullu oqariar-tuutinik pitsaasunik imaqarluni; niviarsiaq siulleq allappoq, paasissutissiisuni kisiartatut, meeqqat inuusuttullu isumaasa ator-neqartarnerat annikippallaartoq; niviarsiaqqat aappaat allappoq, meeqqat illoqarfimmi naalangittuusut pinaveersaartinneqarsin-naasut; niviarsiaqqallu kingullit marluk peqatigiillutik allassimap-put, meeqqat, atukkani pitsaannigitsuni alliantorsimasut, siunissami aanngajaarniutinik atuilernissamut annertunerusumik aarlerinar-torsiortartut.

Pingaarteqarpoq eqqaassallugu, immikkoortup ataatsip amerla-nerpaanik qinerneqarsimanerata assigiinnanngikkaa, ajornartorsiut immikkoortumit allamit annertunerusoq. Tamanna isumaqaratar-sinnaavoq, inuusuttut, siusinnerusukkut taaneqareersutut, suut naammagittaalliutigineqarsinnaanerannik nalorninerannik

**Uanga naammangittaalliorujuttarpunga
angerlarsimaffimmi Uangut
qatangutikkalu Nukarliit
Peroriartornikuungatta ikiaroortut
akornanni taanna pillungu
naammangittaalliorujuttarpunga**

**Paasineqarusullunga/ta qanoq
nuanniitsinginersoq ikiaroortut akornanni
peroriartorluni qanoq meeqqamut
Sunnuteqarsinnaasarnersoq qanorlu
tipittartinginersoq.**

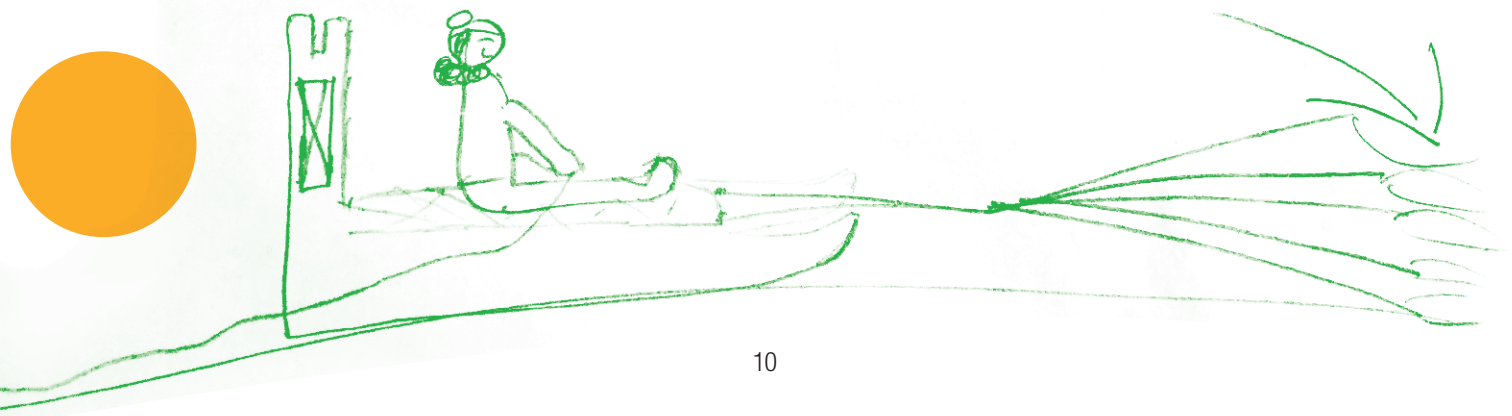
**Naammangittaallioraangama
angajoqqaakka Sunngorujutsittarpaat
eqqortoq paaserusunnangu allaat uanga
ajortutut isingineqarsinnaalertarpunga
amma tamanna Uangaalluni
annernartarpoq ilungersoraluarlunga
sukataaraluarlunga paasineqarusullunga
taamannak peroriartorluni nuanniimmat.
Kisianni peroriartorninni
paasiartulernikuuara taakku ikiaroortartut
imminnut naalangerisut.**

Niviarsiaq 15 ár

**Nalunngisakka ikiaroortut takunikuuakka
imertullu. Isingalungit qamuuna
annernarpoq nuanniillunilu.**

Niviarsiaq 13 ár

Gimmikka

2. Naammagittaalliorniarlutit kimut/sumut saaffiginnissinnaavit?

Inuusuttut ilisimasaat pillugit aappaattut pingajuattullu apeqquutit, naammagittaalliorniarunik kimut sumullu saaffiginnissinnaaneranut tunngapput. Akissutit takutippaat, atuartut ilisimagaat, inersimasunut saaffiginnittussaallutik, tatigigaallu inersimasut akisussaasut peqatigalugit naammagittaalliutaat isumagissagaat eqqartorlugulu.

Inersimasut inuusuttullu ilisimavaat, pisuni ilungersunartuni kommunimut saaffiginnittoqassasoq, kisiannili tupaallannarpoq inersimasorpasuit, suliat piusut kommunimi ingerlanngitsut pillugit sumut saaffiginnissartik nalornissutigigaat. Tassa imaappoq, inersimasut nalornissutigigaat kommunip, Isumaginninnikkut Maalaaruteqarnermi Aalajangiisarfup aamma Ombudsmandip ataqatigiinnerat akisussaasuunerallu, kommunimi sulianik ingerlanngitsoqaraangat.

Atuartut amerlanerpaartaasa angajoqqaatik, naammagittaalliumminnik suliarinnittussatut imaluunniit tapersersuisussatut ikiortissatut taavaat. Aamma ilinniartitsisunit ikinngutinillu ikiorneqarnissamik ujartuinissaq toqqarpaat. Tamatuma takutippaa, meeqqap inuusuttullu avatangiisaani qaninnerpaanut tatiginninneq anner-tusoq, kiisalu avatangiisit avataannut ikiortissarsionnissaq saper-nartikkaat.

Angajoqqaakka oqaloqatigisarpakka ajornartorsiut aaqqinneqarusunnigkaangat tatigingakkimmi. Ajornartorsiut angippat ilinniartitsisunut, kommunemut iml. Pisinnaatitaaffinnut ataqqinnittunut saaffiginnissagaluarpunga.

Niviarsiaraq 14 år

Uanga aanaga aanaqqiigalu ataatsikkugajak Qimagukkamik assut anniaatigisarakit ikiorsorneqanngilanga oqaloqatigineqarneq ajorpunga!

Niviarsiaraq 13 år

3. Qanoq naammagittaalliortoqartarpa?

Inuusuttut ilisimasaat pillugit apeqquutit sisamassa, qanoq naammagittaalliuteqartarnermut tunngavoq. Atuartut 138-iusut akornanni 49-t apeqquut akivaat, tamatuma takutippaa, amerlanerpaat qanoq naammagittaalliuteqartoqartarner-soq nassuiassallugu ajornakusoortikkaat, imaluunniit ilisimanagu qanoq naammagittaalliuteqartoqartarner-soq. 49-t akissuteqartut, takutippaat paasisimal-lugu naammagittaalliuteqarneq ikiorneqarnissamik nilliaataasoq. Ilaat pisuni naammagittaalliornissamut tulluarsinnaasut assersuuti-gaat, ilaallu qanoq naammagittaalliortoqartarner-soq pillugu ersarissumik nassuiaallutik.

Arlaannik immaqa angajoqqaat kamaassimappata susimappataluunniit tujormisimalluni naammangittaalliortoqarsinnaavoq.

Niviarsiaraq 14 år

Oqallilluni

Niviarsiaraq 14 år

Akerliusutimik takutitsisinnaasarput immaqaluunniit kamalatiminut oqaloqatingalungu namangittalliorfingalungu angajoqqaanut oqarani pasitinnangu namangittaalliorfingalungit

Niviarsiaraq 14 år

ima naammangittaalliortarput arlaannik ajornartorsiuteqaraanni iluaalliuteqaraannilu ikioqqulluni aaqqiinarusulluni.

Niviarsiaraq 13 år

4. Kina naammagittaalliuteqarsinnaava?

Inuusuttunut apeqquutit tallimaat, kia naammagittaalliorsinnaaneranut tunngasoq, atuartut 138-t akornanni 107-init immersorneqarpoq. Atuartut qularutiginngilaat, inuit tamarmik naammagittaalliorsissamat kiisalu ikiorneqarnissamat pisinnaatitaaffeqartut. Atasiakkaat allapput, angajoqqaat imaluunniit meeqqat inuusuttullu kisimik naammagittaalliorsinnaasut, amerlanerpaalli inernilerpaat, kikkut tamarmik, inersimasuugunik, utoqqaagunik, meeraagunik imaluunniit inuusuttuugunik naammagittaalliuteqarnissamat naliigiimmik pisinnaatitaaffeqartut.

Inuusuttut akissutaanni ersarippoq, meeqqat inuusuttullu immikkut eqimattatut isigineqartut. Imaappoq Meeqqat pillugit Isumaqatigiisummi imaluunniit inersimasut isaanit meeqqat inuusuttullu assigiimmik isigineqarluartut, inuusuttut piumasarigaat taakku immikkut isiginiarneqarnissaat meeqqat inuusuttullu soqutigisaasa assigiinnginnerat eqqarsaatigalugu.

**Inuk kinaluunniit
naammagittaalliorsinnaavoq aamma
eqqortumik pineqanngikkuni
pisinnaatitaaffigaa oqarnissani**

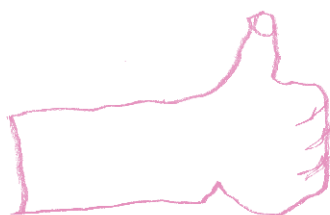
Niviarsiaaraq 14 år

**Inuit kikkulluunniit
naammagittaalliorsinnaapput aamma
uumasut naammagittaalliorput**

Nukappiaraq 14 år

Pisinnaasut

Niviarsiaaraq 15 år

5. Naammagittaalliuteqaruit qanoq pisoqassava?

Inuusuttut ilisimasaat pillugit apeqquut kingulleq, naammagittaalliuteqarunik qanoq pisoqassaneranut tunngavoq. Inernerit takutippaat 70-t akornanni 53-it isumaqartut, naammagittaalliorneq pitsaasumik kinguneqartartoq. Amerlanerpaat isumaqarput, inersimasut isumagissagaat, naammagittaalliuertik akisussaassuseqartumik suliarineqassasoq. 70-t akornanni 13-it isumaqarput, naammagittaalliuteqarneq imminerminnut imaluunniit allanut pitsaanngitsumik kinguneqassasoq. 4-t isumaqarput, naammagittaalliuteqarneq pitsaasumik pitsaanngitsumillu kinguneqassasoq.

**Soorunami iliuseqartoqarnissaa
ilimagissuara, iliuseqartoqanngippallu
iliuseqartoqarnissaa tikillugu
anguniassuara**

Niviarsiaaraq 14 år

**Nammineerlunga iliuseqarniarnissaavunga
qanorilioruma pitsaanerunersoq.
Taamaalillunga ajunngitsoq
nassaarisinnaavara. Nammineerlunga
aaqqiisinnaanngikkuma
saaffigisinnaasannut ikioqqussaanga.**

Niviarsiaaraq 14 år

**immaqa nuanniilluutlissaanga imal
nuannaalerlunga**

Niviarsiaaraq 13 år

**Unataasimasoq Atornerluisorlunniit
attualarinnittorlunniit oqaloqatingine-
qarsinnaavoq tingusarineqarlunilunniit**

Niviarsiaaraq 14 år

Paasineqassuugut

Nukappiaraq 11 år

PAASISSUTISSANIK PISSARSINEQ PILLUGU INUUSUTTUT SIUNNERSUUTAAT

Misissuinerimi immikkoortup aappaa meeqqat inuusuttullu naam-magittaalliteqarsinnaanerannuinaq tunnganngilaq, aammali inuusuttut qanoq anguneqarsinnaanerannut kiisalu paasissutissat suut piumaneruneraat pillugit atuartut angajullit siunnersuutaannut tunngassuteqarpoq.

Apeqqutini siullerni marlunni atuartut assigiinngitsunik siunnersuutiniq qinigassinneqarput, krydsilersinnaasaminnik ataanilu namminneq siunnersuutiminnik allaffigisinnaasaminnik. Atuartut paasitinneqarput, toqqagassat arlallit krydsilersinnaallugit, toqqagassani arlallit piumanerugunikkit. Akissutit takutippaat, inuusuttut amerlanerpaartaasa piumanerugaat inuit attaveqatigiittarfiisigut ass. Facebookikkut videokkut paasissutissanik pissarsinissaq. Aasianni inuusuttut amerlanerpaartaasa Facebook toqqarpaat, Kangaatsiamili inuusuttut fjernsyni piumanerusat toqqarpaat, tamatuma paasinarsisippaa, illoqarfimmi imaluunniit nunaqarfimmi periarfissat annertuumik isumaqartut paasissutissat sukkut tunniunneqar-nissaannut pingarnersuinerimi.

Akissutaat diagrammik tabelikkullu takutillugit ima isikkoqarput:

Diagram 1

Paasissutissat qanoq ittut piumanerugit?

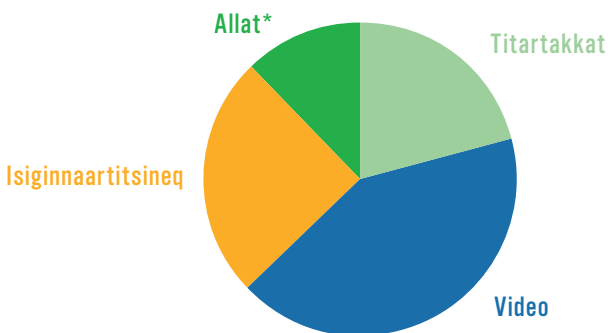

Diagram 1-imi ersarippoq, video 42 %-inik taagorneqarluni inuusuttunit piumaneqarnerpaasoq. Atuartut krydsiliisut 25 %-iisa, isiginnaartitsineq toqqarpaat. Atuartut 21 %-iisa titartakkat, atuakamiittuusinnaasut imaluunniit aalasuliaasinnaasut toqqarpaat. 12 %-iisa allat toqqarpaat, taakku atuarfimmi atuartitsissutit, saqqummiinertut imaluunniit allakkatigut paasissutissiinertut nassuiarneqarput.

Nalunaarusiami siusinnerusukkut taaneqarpoq, inuusuttut ersaris-sumik inuusuttunut allanut, pingaartumik inuusuttunut nuannarineqarlartunut ilaarsisartut. Inuusuttut paasissutissat suut piumaneruneraat pillugu misissuinerimi, ersarissivoq, inuusuttut assersuutit pitsaasut piumanerugaat kiisalu ilikkagaqarfiginerusaraat, imaluunniit nuannarineqarlartunit tarrarsorfigisinnaasaminnit. Allatut oqaatigalugu, paasissutissat sapinngisamik takussutissaassapput.

Niviarsiaqqat ilaata nassuiaanera ersarinnerusinnaanngilaq:

”Videoliorluni imal. Isiginnaangassianngorlugu takutikkaanni taava immaqa misingisartakkaminnik assingusunik takungunik oqarsinnaalersinnaapput.”

Niviarsiaq 13 år

Diagram 2

Paasissutissanik sumi nassarusunneruit?

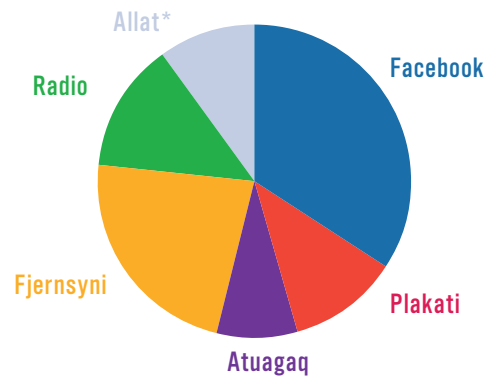
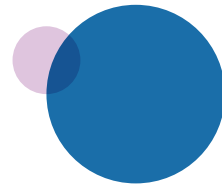

Diagram 2-mi aamma ersarippoq, inuusuttut piumanerugaat paasissutissat Facebookikkut, fjernsynikkut, radiokkut aamma plakatitigut, tassa takussutissatigut imaluunniit atuarumartutigut takussallugit, tusassallugit imaluunniit atuassallugit.

Allat* aappassaaneerluni atuarfimmi atuartitsissutit, saqqummi-ussinertut imaluunniit allakkatigut paasissutissiinertut nassuiarneqarput.

Internetsikkut immaqa amerlanerit paasisaqartarput.

Niviarsiaq 14 år

Inuusuttut amerlanerit Facebook nuannarisarpaat, paasissutissat allallugit imaluunniit video'ngorlugit facebook'ikkut saqqummiullugit soqutiginerussagaat ilimanarpoq. Facebook-imi del-eqattaarlugit facebook-ertartut amerlanerit takusarmassuk.

Niviarsiarraq 14 år

facebooki. Instagram. Twitter. Snapchat.

Niviarsiarraq 14 år

uanga inuttut iluarinerusarpara atuartitaanermi inuusuttunilu social mediamiusinnaavoq.

Niviarsiarraq 14 år

Tabelimi ataaniittumi toqqagassat krydsilersorneqarneri kisitsisinngorlugit takuneqarsinnaapput. Kisitsisit diagrammini qulaaniittuni atornerqarnikuupput.

Tabelip saamiatungaani toqqagassat apeqqutinut marlunnut avillugit takuneqarsinnaapput. Klassit, MIO-p pulaagai, toqqartuinerallu qeqqani takuneqarsinnaapput. Tabelip talerpiata tungaani toqqaarnerit katillugit takuneqarsinnaapput: toqqartukkani qorsorpaluttumik qaamasumik qalipaattillit takutippaat toqqarneqarnerpaat kiisalu qorsorpaluttumik taartumik qalipaattillit takutippaat toqqarneqarnerpaat tullii. Tabelip ataani klassini tamani atuartut amerlassusaat kiisalu ataatsimut tamarmik amerlassusaat takutinneqarpoq.

Apeqqummut siullermut kisitsisit ilaatigut takutippaat, Kangaatsiami toqqagassa toqqarneqarnerpaaq tassaasoq fjernsyni, Aasianni Facebook toqqarneqarnerpaaq assignagu. Tamanna isumaqarpoq, illoqarfimmi imaluunniit nunaqarfimmi periarfissat suuneri inuusuttut piumanersaannut sunniteqartoq.

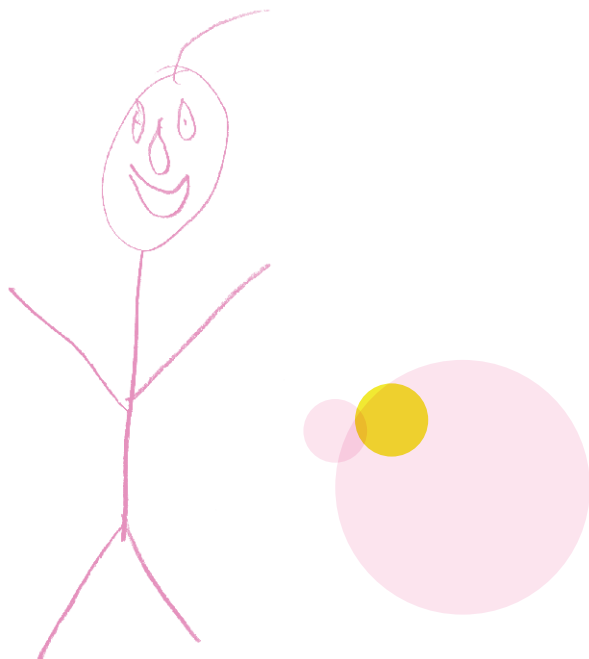
Klasse	Aasiaat					Kangaatsiaq				Katillugit
	10. kl.	9. kl.	8. kl.	Special kl.	FA-kl.	10. kl.	9. kl.	8. kl.	7. kl.	
Paasissutissat sumi nassaarerusunneruigit?										
Facebook	28	19	14	9	2	4	4	2	5	87
Plakat	6	1	6	3		4	3	2	4	29
Bog	7	4	3	2			1	1	3	21
Fjernsyni	17	7	9	2	1	6	7	3	6	58
Radio	9	5	8	2	2	1	4		3	34
Andre*	1		11	5	1			4	3	25
Paasissutissat qanoq ittu pilerigineruigit?										
Titartakkat	7	7	5	6	3		2	3	3	36
Video	26	16	12	2	3	3	3	3	5	73
Isiginnaartitsineq	12	9	5	3	1	5	2	5	2	44
Allat*	4		13	2			2			21
Atuartut amerl.	38	31	22	11	3	6	8	10	9	138

*siunnersuutigineqarpoq saqqummiinikkut, allakkatigut kiisalu atuarfimmi atuartitsinermut ilanngunnerisigut.

Meeqqat inuusuttullu naammagittaalliuteqassagunik qanoq pitsaanerussava?

Meeqqat inuusuttullu ilisimasaat pillugit misissuinerup takutippaa, atuartut amerlanerpaartaasa, naammagittaalliumminnik suliaqartussatut imaluunniit tapersersortaasussatut angajoqqaatik ikiortissatut toqqarsimagaat, aammalu ilinniartitsisunit kiisalu ikinngutinit ikiorneqarnissamik ujartuisinnaaneq toqqarsimagaat.

Apeqqutip matuma ataani atuartut aamma amerlanerpaat allappaat, inuusuttut naammagittaalliuteqarnissaq pitsaanerpaatittaraat isumassortinik qaniginerpaasaminnik ikiorneqarunik. Ilaasa aamma allappaat, meeqqat inuusuttullu naammagittaalliuteqarniarlutik inuttut saaffigisinnaasaminnik peqartariaqartut, isumassortiminnit qaniginerpaasaminnit ikiorneqarsinnaassanngikkunik. Ilaat isumaqarput, akerliussutsimik takutitsineq naammagittaalliuteqarnermut pitsaasumut aqqutissaasoq, ilaallu isumaqarput, inersimasut pikkorinnerusariaqartut meeraq imaluunniit inuusuttoq qanoq inneranik aperisarnissaanut.

Angajoqqaat qanigisalluunniit ikiortigalugit

Niviarsiaraq 15 år

Inuusutut naammagittaalliuteqassappata naalakkersuisulluunniit takusinnaasaanik naammagittaalliornerat pitsaanerussinavoq

Nukappiaraq 14 år

uteriil'

Niviarsiaraq 14 år

inuusuttuaraq nammineq naammagittaalliorsinnaavoq

Nukappiaraq 14 år

inuusuttoq toqqarlugu oqarfigalugu

Niviarsiaraq 14 år

EQIKKAANEQ

Pulaarnermi takusat maluginiar-narnerpaat pingasut takutippaat

- Meeqqat inuusuttullu suut naammagittaalliutigisinnaaneraat pillugit aamma suut naammagittaalliutissatut ilungersunartutut taaneqarnersut pillugit ersarissunik assersuutunik paasitineqassasut, taamaasilluni allat ajornartorsiutai eqqarsaatigalugit ikiorneqarnissamut ujartuinngitsoortoqartassanngimmat.
- Naapertuilluannngitsumik aamma eqqunngitsumik pineqarneq tamannalu qanoq imaqarnersoq pillugu nassuiaasoqarnissaa pisariaqartinneqarpoq.
- Inuusuttunut allanut, pingaartumik inuusuttunut nuannarineqarluartunut ilaarsisarneq ersarippoq. Piviusoq tamanna, inuusuttut paasissutissanik takussaasunik, soorlu videonik aamma isiginnaartitsinerik takorusuinerannut, tusaarusuinerannut ilikkarfigerusunnerannullu naapertuuppoq.

**”Videoliorluni imal.
Isinginnaangassianngorlugu takutikkaanni
taava immaq misingisartakkaminnik
assingusunik takungunik
oqarsinnaalersinnaapput.”**

Niviarsiaq 13 år

Inuusuttut ilisimasatik pillugit akissutaasa takutippaat

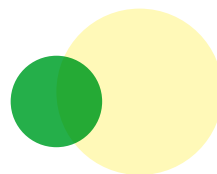
- Inuusuttut takujuminaatsikkaat FN-ip Meeqqat pillugit Isumaqatigiissutaanni artikelit aamma ulluinnarni pisut artikelinut tunngasinnaasut ataqatigiinneri. Inuusuttut pisinnaatitaaffitik ilaat ilisimavaat, kisiannili takujuminaatsillugu, artikeli ataaseq pisunut arlalinnut tulluartausinnaasoq.
- Inuusuttut naammagittaalliutigineqarsinnaasut assersuutaat immikkoortukkarlugit sammisassanik amigaateqarnermut, inuttut tunngavinnut imaluunniit pisunut, angajoqqaanut, atuarfimmut, inuusuttut akornanni pissutsinut, akissutit soqutaanngitsut, meeqqat inersimasullu pillugit aamma inuusuttumit inersimasumut siunnersuutitut tunngasut.
- Inuusuttut qanoq naammagittaalliuteqartoqartarnersoq nassuiassallugu ajornakusoortissimavaat. Tamanna allat pisariaqartitaat imaluunniit allat ajornerusumik inissisimanagerat eqqarsaatigalugit inuusuttorpasuit ikiortissarsiortannginnerannut atassuteqarsinnaavoq. Inuusuttulli qularutiginngilaat, kikkut tamarmik naammagittaalliuteqarnissamut ikiorneqarnissamullu pisinnaatitaaffeqarnerat.
- Meeqqat inuusuttullu ilaat ikioqqunissamut nukissaqartarput, ilaalli aperineqarnissamut pisariaqartitsisarput.

**qanigisanut, atuarfimmut tatigisanullu.
Kisianni aamma atuarfimmi ilinniarititsisut
allaffimmiullu
tusarnaarnerusariaqaraluarput.**

Niviarsiaq 14 år

inuusuttoq toqqarlugu oqarfigalugu

Niviarsiaq 14 år

inuit tamatta isumagut assigiinneqaat

Niviarsiaq 14 år

- Inuusuttut angajoqqaatik, ilinniartitsisutik kiisalu ikinngutitik ikiortissatut toqqarpaat. Inuusuttut tatigaat, inersimasut isumagissagaat, saaffiginnissutertik akisussaasut peqatigalugit oqallisigineqassasq. Misissuineruttaaq takutippaa, inersimasut ilaasa nalorninartoqartikkaat, kommunip, Isumaginninnikkut Maalaaruteqarnermi Aalajangiisartut aamma Kalaallit Nunaanni Ombudsmandip akornanni akisussaaffiit agguataarneri.
- Inuusuttut amerlanerpaartaat isumaqarput, naammagittaalliuteqarneq pitsaasumik kinguneqarsinnaasq; ilaat isumaqarput naammagittaalliuteqarneq pitsaanngitsumik kinguneqarsinnaasq ikittunnguillu isumaqarput naammagittaalliuteqarneq pitsaasumik pitsaanngitsumillu kinguneqarsinnaasq.

Inuusuttut siunnersuutaat pillugit akissutaasa takutippaat

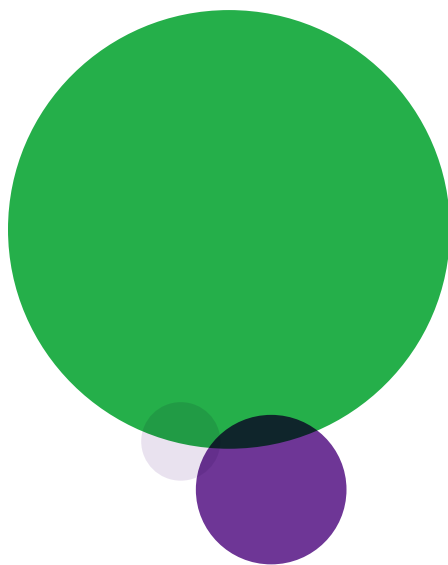
- Inuusuttut inuit attaveqqaatigiittarfiisigut imaluunniit fjernsynikkut paasissutissanik isiginnaarsinnaasanik perusunnerusut.

Facebooki. Instagram. Twitter. Snapchat.

Niviarsiaq 14 år

- Nunaqarfinni illoqarfinnut sanilliullugu paasissutissanik pissarsisinnaaneq assigiinngissuteqarpoq. Tamatuma sunniutigaa, inuusuttut suminggaanniit paasissutissanik perusunnerunerat.
- Meeqqat inuusuttullu annertuumik assigiinngissuteqarput. Meeqqat inuusuttullu sullinniakkat assigiinngitsuupput.

MIO – Meeqqat Pisinnaatitaaffiik Sullissivik

Postboks 1290, Qullilerfik 2, nr. 801-2 • 3900 Nuuk, Grønland • www.mio.gl • mio@mio.gl